IULIA MĂRGĂRIT
(Bucureşti)

UNITATEA LIMBII ROMÂNE (NOI ARGUMENTE)

1. Unitatea limbii române[1] constituie o chestiune cunoscută şi recunoscută, în general, de către specialişti. Intervenţia de faţă reia problema din perspectiva graiurilor româneşti din afara României. Cercetarea acestora după 1989 şi culegerea de material dialectal au relevat, între alte, faptul că graiurile[2] româneşti de dincolo de frontiere reprezintă, pe de o parte, prelungiri ale ramificaţiilor teritoriale interne (TD – Bulg., CLXIV) şi că, pe de altă parte, ele prezintă elemente inedite, în diverse domenii ale limbii, pentru a căror analiză se impune raportarea la graiurile din ţară. Explicarea unor „cazuri" pe baza altora este posibilă, pentru că ambele categorii de fapte reperate, interne sau externe, constituie expresii ale aceloraşi tendinţe manifestate în unităţi teritoriale aparţinând unui ansamblu lingvistic comun: limba română.

Faptele asupra cărora ne-am oprit fac parte, în totalitate, din domeniul de formare a cuvintelor. Materialele de bază avute în vedere sunt volumele de texte dialectale: TD – Munt. I–III, TD – Bas., TD – Ung., TD – Bulg., unele glosare şi dicţionare dialectale: Gl. Dobr., Gl. Munt., DGS.

---

[1] S. Puşcariu, *Limba română*, I, Bucureşti, 1940, p. 232; E. Petrovici, *Unitatea dialectală a limbii române*, în SCL, XV, 1964, nr. 4, p. 431–443; republicat în idem, *Studii de dialetologie şi toponimie*, Bucureşti, 1970, p. 90–103; R. Todoran, *Différenciations de l'élément latin en daco-roumain*, în *Variations linguistiques dans l'espace: dialectologie et onomastique. Actes du XVII*[ème] *Congrès international de linguistique et philologie romanes (Aix-en-Provence, 29 août–3 septembre 1983)*, vol. VI, 1986, p. 446.

[2] Datorită condiţiilor de evoluţie în medii alogene, pe teritoriul altor state, comunităţile româneşti nu beneficiază de şcoli, presă, televiziune, radio, în limba maternă, motive pentru care idiomul lor a rămas la nivel de grai, cu excepţia Basarabiei.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

Ordinea de prezentare a faptelor este aceea a depistării lor.

2. În graiurile munteneşti au fost înregistrate câteva formaţii verbale inedite de tipul *îndescăleca*, *îndeschide*, *îndezbrăca* (vezi Gl. Munt., DGS, s.v.). Analiza unităţilor enumerate relevă calitatea acestora de derivate supraprefixate cu *în-*, ale unor creaţii verbale moştenite din latină cu prefixul corespunzător *dis-*: **discaballicare*, *discludere*, **disbracare*[3], în relaţie antonimică cu derivate create pe baza lui *in-* > *în-*, de asemenea moştenite: *încăleca*, < *incaballicare*, *închide* < *includere*, *îmbrăca* < **imbracare*. Motivaţia supraprefixării nefiind evidentă, le-am considerat, pentru început, suspecte. Abia reperarea altor formaţii verbale similare în comunităţile româneşti de dincolo de Tisa: *îndescuia* (TD – Bas., *Glosar*), ne-a determinat să punem faptele pe seama unei tendinţe proprii exprimării populare de a uniformiza şi regulariza, sub aspectul formantului, verbele din cuplurile antonimice construite pe baza opoziţiei derivativelor: ***îndes****căleca* – ***în****căleca;* ***îndes****chide* – ***în****chide;* ***îndez****brăca* – ***îm****brăca*. Modul de realizare al acesteia constă într-o modificare strict formală, rolul particulei derivative reducându-se la un augment, al cărei aport semantic rămâne nul. Faptul se poate constata prin compararea perechilor prefixate şi supraprefixate corespunzătoare (cf. *uşă îndescuiată* faţă de *uşă descuiată* – TD – Bas.).

3. Prefixul *des-*[4] ne-a atras atenţia în anumite derivate, mai întâi, în materialul dialectal cules de la românii din Bulgaria:

> *Noi pe româneşte morminţi* [zicem cimitirului], *da bulgarii-i zic grobişte. Acuşa acolo sunt* ***îngrădite*** [mormintele]. *Erea* ***dezgrădite****, erea asta, da acuşa le-a-****ngrădit*** *... E! asta bun, ama să nu te duci acolo!* (TD – Bulg., p. 269).

Opoziţia stadiilor prezent–trecut, respectiv *îngrădite – dezgrădite*, are la bază relaţia afirmativ (pozitiv)–negativ, ultima valoare, de

[3] Etimologiile au fost preluate din DEX. Alte discuţii privind originea respectivelor verbe, moştenite sau create pe terenul limbi române, au rămas în afara interesului de moment.

[4] Moştenit din latină (*dis-*), prefixul a dezvoltat pe terenul limbii române varianta *dez-* (cf. FCLR, 16). Este motivul pentru care, pe parcursul articolului, sunt citate ambele forme.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

altfel, inedită, revenindu-i formaţiei cu *des-*. Suprapunerea valorică *des-/ne-*, de asemenea, ni s-a părut suspectă, în absenţa unei motivaţii convenabile, evidente la prima cercetare.

Ceva mai târziu, am identificat aceeaşi situaţie în graiurile din Bucovina, în producţiile folclorice locale:

> *Am o puică frumuşică, / Şi-o căsuţă mititică, / Cu rogoz verde-nvelită, / Cu tinduţa* ***dezlipită*** (Niculiţă-Voronca, *Datini*, II, p. 23).

Atributul *dezlipită* defineşte o acţiune neefectuată pentru încăperea de acces în casa ţărănească, şi nu una de degradare, în dezacord cu tonalitatea şi atmosfera lirică a catrenului. Prin urmare, valoric, prefixul *des-* exprimă şi aici negaţia, *lipită – nelipită*, şi nu reversibilitatea, *lipită – dezlipită*[5]. Cu aceeaşi încărcătură negativă, prefixul se întâlneşte într-o zonă învecinată, Oaş:

> *Cui i-e urâtă lumea, / Puie-şi gard pă lângă ea, / Şi-o-ngrădească cât o vrea! / Că mie nu mi-i urâtă / Şi-oi ţinea-o* ***dezgrădită*** (Candrea, *Oaş*, p. 33).

Şi în acest caz, cuplul antonimic *îngrădi – dezgrădi* relevă negarea (aici, a barierelor sociale figurative). Semantismul negativ, imprimat de formant, se probează şi prin asocierea contextuală a acestuia cu verbul *ţine*, semnificând „menţine, păstra”, cu referire la o stare relaţională firească între oameni „fără gard, fără bariere”. Aceeaşi valoare este confirmată într-un text cules din zona învecinată, Maramureş: *Pruncuţu fără părinţi / Ca şi pomii* ***dezgrădiţi*** (Bud, P.P., p. 23). Cele două realităţi invocate în distih devin comparabile prin trăsătura lor negativă comună, absenţa protecţiei, pe de o parte a scutului parental, pe de altă parte, a gardului, ca accesoriu creat prin grija omului. Şi în acest caz, cuplul antonimic are la bază negarea şi nu reversibilitatea. Aceeaşi opoziţie o regăsim într-un text din Ţara Oltului: *Pe mort îl duc* ***dezvelit*** [la progade] (Conv. lit., XVII, p. 352), ceea ce înseamnă că, în cadrul ritualului funerar, respectiv,

[5] De fapt, prefixul *dez-* este compatibil exclusiv cu semantismul „a uni, a împreuna două obiecte” al verbului *lipi*. Pentru a exprima opoziţia în raport cu sensul „a întinde netezind cu palmele un strat de lut pe podeaua sau pereţii caselor (ţărăneşti)”, de regulă, se foloseşte prefixul *ne-* pe lângă participiul corespunzător: *lipit – nelipit*.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

partea terminală, sicriul este *neînchis*, adică *deschis*, cuplul *învelit – dezvelit*, exprimând stările *învelit – neînvelit*. Inovaţia, căci despre asta pare a fi vorba, apare şi în graiurile din Muntenia, după cum rezultă din Jipescu, *Opincaru*, p. 70:

> *Să lucrăm în ţară pieili, lâna, păru de ghite ... haine gata, rochii, cretinţe, fote ... căciuli, pălării de păruri şi de pâslă, **haine îmblănite şi dezblănite**, numai de lână, de piele.*

Sintagma *haine îmblănite şi dezblănite* constă dintr-un cuplu antonimic construit pe baza opoziţiei pozitiv-negativ, respectiv, *haine cu blană* faţă de *haine fără blană*, valoarea de reversibilitate, de bază, a formantului fiind exclusă, prin incompatibilitate cu mesajul textului care militează pentru dezvoltarea unei producţii proprii de mărfuri, desigur noi.

3.1. Toate exemplele extrase din surse interne corespund, temporal, sfârşitului de secol al XIX-lea şi începutului celui de al XX-lea, cazul extern din graiurile româneşti vorbite în Bulgaria fiind cel mai recent. Pentru situaţia din ţară, există atestări care premerg acestuia, provenind din Oltenia. Astfel, în NALR – Olt., II, h. 191, chest. 655 [„Cum îi zici la ridicătura de pământ care se face de-a lungul pereţilor casei, adăpostită de streaşină şi care nu este îngrădită?”], pentru răspunsul aşteptat *prispă*, în pct. 985, s-a răspuns prin sintagma neechivocă *prispă dezgrădită*. De fapt, informatorul s-a raportat la calificativul din întrebare (*nu este îngrădită*), atunci când a oferit derivatul cu *des-*, al cărui semantism nu mai necesită comentarii. Că lucrurile stau întocmai o dovedeşte răspunsul, la aceeaşi chestiune, din punctul învecinat 981, în care termenul aşteptat este urmat de completarea previzibilă: *prispă, dar e **neînchisă***.

3.2. Textele ilustrative selectate aparţin ultimelor două secole, motiv pentru care suprapunerea valorică *des-/ne-* am fi putut-o considera o inovaţie relativ recentă. Identificarea ei în *Pravila lui Vasile Lupu* (1634–1653:

> *Dă nu se va nevoi* [stăpînul] *să lucreadze toate lucrurile la vreamea lor ...* [via] *de o va lăsa **dezgrădită**, acesta să-şi piardză munca şi să nu ia nemică din roada viei*)

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

demonstrează că modificarea sensului semnalat, în cazul unora dintre derivatele cu *des-*, a avut loc demult, în limba veche. În aceste condiţii, atestările reperate în zone diferite din ţară şi din afara ţării, absolut întâmplător, reprezintă manifestări ale aceleiaşi tendinţe.

În consecinţă, dezvoltarea unei noi valori negative, ca atribut al unor acţiuni neefectuate, constituie, fără îndoială, un fapt de inovaţie, însă, cu mult mai vechi. Conturarea acesteia a fost posibilă datorită valorilor apropiate exprimate de cele două prefixe, *des-* şi *ne-*, dar situate în timpi diferiţi, prin raportare la bază: *neîngrădit* „fără gard”, etapă anterioară în raport cu *îngrădit*, faţă de care *dezgrădit* exprimă o stare posterioară. Excluzând coordonata timpului, stadiile *neîngrădit* şi *dezgrădit* devin sinonime prin semantismul comun exprimat în rezultat: „fără gard”. În acest mod, se explică extensiunea de sens a formantului *des-*, care dobândeşte capacitatea de a exprima negaţia, în afară de reversibilitatea unei acţiuni, ca valoare fundamentală a acestuia. Se poate presupune că starea de confuzie şi echivalare *dezgrădit = neîngrădit*, *dezlipit = nelipit*, *dezvelit = neînvelit*, *dezblănit = neîmblănit* s-a produs în comunicarea orală, vorbitorii preferând derivatele cu *des-* pentru un plus de expresivitate. Cât priveşte expansiunea derivativului *des-* la nivelul limbii standard sau al graiurilor, este suficient să amintim derivate „abuzive” de tipul *desprimăvara* „a veni primăvara”, *descotorosi = cotorosi* „a îndepărta, a exclude pe cineva”, *deschilini = chilini* (refl.) „a (se) despărţi” (Mărgărit, ISE, p. 73).

4. Pentru noţiunea „pom fructifer” lexicul dialectal cunoaşte mai multe modalităţi de exprimare. În graiurile din Ungaria au fost atestate compusele sinonime *pom de corobeţe*, *~ de legume*, *~ de roadă* (TD – Ung., *Glosar*), create pe baza semantismului comun al elementelor determinante „fructe”. În zona simetric opusă, Transnistria, pentru aceeaşi realitate, s-au înregistrat formaţii similare: *pom de mere*, *copac de piersic* (TD – Bas., *Glosar*). În ambele regiuni, compusele urmează modelul din limba veche *lemn de fag*, *~ de brad* pentru a denumi esenţele corespunzătoare: *fag*, *brad*. În plus, în Transnistria, ca, de altfel, şi în Basarabia, s-au creat, în acelaşi scop, derivate cu *-ar*, selectat pentru valoarea sa colectivă: *merar*, *nucar*, *perjar*

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

„pom purtător de *mere, nuci, perje*”, de la baze nume de fructe (Hristea 1968, p. 66–86). Raţiunea acestor derivate se explică prin intenţia vorbitorilor de a realiza o anumită distincţie în denumirile respective: *măr* „pom virtual cu mere” faţă de *merar* „pom cu rod, pe rod, cu mere”. Important de semnalat este faptul că derivatele de acest tip sunt atestate în Oltenia: *vişinar* (NALR – Olt. III, pl. 81, pct. 974, 975, 978) şi în Muntenia – Teleorman, ca arie limitrofă (ALRR – Munt. şi Dobr. III, h. 364, pct. 791, 800, 805, 807, 808, 829, 834); *caisar* (*Ibidem*, h. 357, pct. 781, 805, 807, 808, 829); *cireşar* (*ibidem*, h. 362, pct. 800, 803), chiar şi arborii fiind „atraşi” în sistem. În Bucovina, Niculiţă-Voronca, *Datini*, II, 239 a consemnat *călinar* „călin cu … căline”, în momentul povestirii, în opoziţie faţă de *călin*, iar în Muntenia, *tecar* „salcâm care face teci” (DGS, s.v.) constituie o particularitate „prelungită” pe celălalt mal al Dunării, fiind înregistrată în comunităţile româneşti din Bulgaria. De altfel, particularitatea semnalată datează demult în arii disparate. Este suficient să menţionăm *frăgar*, derivat specific graiurilor ardeleneşti ca denumire pentru „dud” (vezi DA, s.v.).

5. Materialele dialectale culese în ţară şi completate cu cele din afara ţării demonstrează că uneori inovaţia se află în interior, iar motivaţia în exterior şi invers. În Gl. Dobr. figurează derivatul *mălăier* „negustor ambulant de peşte”. Explicaţia termenului s-ar putea face prin deducere, considerând decisive perspectiva şi oferta cumpărătorilor în achiziţionarea produsului, pe baza schimbului în natură practicat cândva. Raţionamentul este confirmat de textele culese de la românii din Bulgaria.

> *Tita* [= tata] *să ducea aicea la Dunăre şi pescărea. Să ducea dimineaţa scotea sculile, lua peştele, vinea, să ducea îl vindea, lua fum ban. Dacă nu putea să-l vânză pă bani ... vinea colea-n maidan şi zbiera „**peşte pă mălai, peşte pă mălai**”. Să ducea nevestele cu găvanele cu făină, ş-umplea sacu cu făină şi ne-a arânit şi pă noi din asta* (TD – Bulg., p. 78).

6. Prezentarea elementelor inovatoare de până aici a arătat că identificarea acestora s-a făcut în zone situate, simetric, la mari distanţe: Maramureş – Muntenia, Ungaria – Transnistria, asimetric,

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

Transnistria – Oltenia, Muntenia. S-au ivit şi situaţii când în depistarea unui astfel de fapt au fost antrenate spaţii largi ale românităţii, într-o anumită continuitate. Înregistrarea unui pronume de politeţe inedit în graiurile româneşti din Bulgaria constituie un astfel de fapt. În localitatea Slivovik, replica din formula de salut furnizată de o informatoare ne-a atras atenţia:

[Cum îţi răspunde când zici bună ziua?]
— *Mulţumesc* ***sâmitale!***
[Cum?]
— *Mulţumesc* ***simitale!***
[Mai repetă o dată!] […]
— *Bună seara!*
Mulţumesc ***sămitale!*** (TD – Bulg., p. 275)

Forma pronominală potenţială, *sămitale* şi variantele le-am corelat cu un fapt similar, întâlnit în graiurile româneşti insulare de la est de Bug din Ucraina, reprezentând două localităţi distincte. Şi în cazul acestora este vorba tot de formule de salut, în a căror replică figurează un element de intruziune suspect:

— *Bună ziua!*
— ***Samo*** *dumitale* (Bairak, reg. Doneţk)

— *Bună ziua!*
— ***Sami*** *dumneavoastră!* (Troiţkoe, reg. Lugansk).

Samo, sami, sămitale (sâmitale) prezintă similitudini formale prin secvenţa comună *sam*[6]. Ipoteza la care ne-am oprit vizează formule de salut uzuale altădată în comunităţile săteşti, în a căror replică figura constant o formă verbală: *mulţumesc* sau *mulţămesc*, în funcţie de zonă, frecventă şi în graiurile cercetate:

— *Bună ziua, bărbate!*
Mulţămim*, nevastă* (Nestorescu, *Românii timoceni*, p. 61/99).

[6] Am încercat, iniţial, o raportare la rus. ucr. *sam* „singur”, cu pluralul *sami* sau la cuvântul bulgar *samo* „numai”, datorită similitudinii formale cu termenul iniţial din replica salutului românesc. Pe parcurs, am renunţat, în absenţa unei motivaţii convingătoare.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

Aceeaşi structură apare în variante corupte, din punctul de vedere al ambelor componente, în diferite provincii „de limbă română”, urmând o virtuală cale din Bulgaria, începând cu Muntenia, consemnată în *addenda* la HEM, vol. III, col. XXI, s.v. *ajteziua*:

*Mariţa, o săteancă, se duse la vecina sa, Ioana, şi, găsind-o la pânză îi zise, după obicei, „ajteziua”, surată Ioană! Ioana răspunse „**Ţum tale**!”, surată Mariţă!* (Trifulescu, *Lumina pentru toţi*, 1886, p. 415).

Continuând cu Moldova:

— Bună ziua, moşule!
*— **Ţămi dumitale**, flăcăule!* (Pamfile, *Duşmani*, p. 9)

— Bună calea!
*— **Mulţumesc mnitale!*** (*Şez.*, VI, 88)

— Bună noapte!
*— **Ţam mitale!** Cine eşti?*
— Sânt miez de noapte!” (M. Eminescu, *Poezii*, 1967, p. 71).

Basarabia:

— Bună sara, Ileană!
***Tămă dumitale**, Palahie* (Ştefănucă, *Nistrul*, p. 207)

şi Transnistria:

Când s-o dat revoluţia, bolşevicii o trimăs delegaţi la Dumnădzău. S-o dus ii şi spun:
— Bună dzâua, tovarâş Dumnedzău!
Dumnedzău li-o mânţăńit:
*— **Ţam ńavoastră**!*
Ii i-o spus
— Am vinit s-ti rugăm …
— Eu sânt om bătrân, da duce-v-ăţi la Hristos!
Ş-anti ii s-o dus la Hristos şi dzâc:
— Bună dzâua, tovarâş Hristos!
Da el li-o răspuns:
*— **Ţam**!* (Smochină 1939, 47).

Dintre variantele citate, corupte în grade diferite la nivelul ambilor termeni ai sintagmei, verb, pronume, s-a aglutinat aceea în care

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

componentele, prin simplificare, deveniseră compatibile. Aceasta se pare că a fost *ţam mitale*, care prin fuziune a devenit, în versiunea primordială ***ţammitale***. Ulterior, prin comutarea *ţ* > *s*, fenomen frecvent la nivel dialectal (cf. *soclu* > *ţoclu* – vezi Gl. Munt.; DGS, s.v.), se creează *sămitale*, *sâmitale*. Pentru început, compusul constituia replica din formula de salut, reunind, prin concentrare, fostele componente: verbul şi pronumele. Când nu a mai fost înţeleasă, i s-a adăugat, tautologic, verbul, ca în structura primară, *sâmitale*, fiind perceput exclusiv ca pronume. Inovaţia a avut loc la minoritarii români din mediul slav, întrucât tocmai acest mediu a creat premisele inovaţiei. Deoarece limbile de origine slavă nu dispun de pronume de politeţe, pronumele personal cumulând şi această valoare, categoria respectivă din graiurile româneşti a fost uzurpată. Substitutul ei, reactualizat, a rezultat prin revitalizarea compusului creat în urma fuziunii variantelor erodate verb + pronume. Procesul se explică din necesitatea pronumelui de politeţe la vorbitorii care aveau conştiinţa acestuia[7] şi care, momentan, îl pierduseră, din motivele expuse. Presupunem că faptele s-au petrecut întocmai, deoarece acelaşi proces, până la un punct, declanşat în graiurile din Bucovina, nu s-a finalizat. Compusele aglutinate *ţămăzzilorvoastre*, *ţămăzzimitali*[8] (Şez. III, 91) au rămas în acest stadiu, după toate probabilităţile. Conturarea unui nou pronume de politeţe nu a avut loc pentru simplul motiv că nu era nevoie.

7. Comentariul faptelor semnalate la etnicii români din medii alogene, cu sprijinul unor elemente identice din palierul dialectal intern, a urmărit să sublinieze, încă o dată, din perspectiva exterioară a mi-

[7] În Ucraina, poposirea armatei române în localităţile citate, în campania efectuată în timpul ultimului război mondial, a determinat cooperarea localnicilor cu ostaşii. Consecinţa, în plan lingvistic, a fost „reciclarea" minoritarilor români în domeniul limbii materne. În acest mod, ne explicăm „resuscitarea" pronumelui de politeţe, dispărut chiar în aceleaşi aşezări, la categoriile de vârstă mai tinere.

[8] Fiecare dintre unităţile menţionate reproduce secvenţa primordială corespunzătoare: *(măn)ţămăsc dum(n)ilorvoastre*, respectiv, *(măn)ţămăsc dumitale (dimitale)*, în stadii intermediare de redimensionare a lungimii excesive a acestora. Probabil, diversele variante au cunoscut modificări fonetice succesive: ***ţămăsdilorvoastre**, **ţămăsdimitali.* Asimilarea consonantică, în etape, [s] – [d] > [z] – [d]; [z] – [d] > [z] – [z], stă la baza formulelor citate: *ţămăzzilorvoastre*, *ţămăzzimitali.*

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

norităţii către majoritate, unitatea limbii române. Manifestarea aproape simultană şi paralelă a aceloraşi tendinţe, deopotrivă în planul românităţii interne şi externe, pledează pentru recunoaşterea particularităţii menţionate. La rândul lor, şi faptele comentate se explică prin aceeaşi trăsătură a limbii române, ilustrată, de această dată, cu argumente din comunităţile româneşti, situate în afara graniţelor statale.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

ALRR – Munt. şi Dobr. = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia şi Dobrogea*, de Teofil Teaha, Mihai Conţiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Bucureşti, I–II, 1996; III, 2001; de Teofil Teaha (coord.), Ion Ionică, Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, IV, 2004; de Teofil Teaha (coord.), Bogdan Marinescu, Nicolae Saramandu, V, 2007.

Bud, P. P.= Tit Bud, *Poezii populare din Maramureş*, adunate de..., Bucureşti, 1908.

Candrea, *Oaş* = I.-A. Candrea, *Graiul din Ţara Oaşului*, Bucureşti, Atelierele Socec, 1907.

Conv. lit. = „Convorbiri literare”, Iaşi, apoi Bucureşti. Anul I (1867-1868) şi urm.

DGS, I–III = *Dicţionarul graiurilor dacoromâne sudice*, volumul I, Literele A–C; volumul II, Literele D–O; volumul III, Literele M–Z, de Ion Ionică, Maria Marin, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit, Teofil Teaha, coordonator Maria Marin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, 2010, 2011.

FCLR = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea–al XVIII-lea*, coordonator Magdalena Popescu-Marin. Colectivul de elaborare: Eugenia Contraş, Cristina Gherman, Finuţa Asan, Rodica Ocheşeanu, Magdalena Popescu-Marin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007.

Gl. Dobr. = *Glosar Dobrogea* de Paul Lăzărescu şi Nicolae Saramandu, în *Texte dialectale şi glosar. Dobrogea*, de Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Nicolae Saramandu, Bucureşti, Institutul de Cercetări Folclorice si Dialectologice, 1987.

Gl. Munt. = *Glosar dialectal. Muntenia*, de Maria Marin, Iulia Mărgărit. Bucureşti, 1999.

HEM = Bogdan Petriceicu-Haşdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*, tom. I–III, Bucureşti, 1877–1893. Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş, 1972, 1974, 1976.

Hristea 1968 = Th. Hristea, *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

Jipescu, *Opincaru* = Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este şi cum trebuie să fie săteanu*. Scriere în limba ţăranului muntean, Bucureşti, 1881.

Mărgărit, ISE = Iulia Mărgărit, *Ipoteze şi sugestii etimologice. Note şi articole*, Bucureşti, Editura Academie Române, 2005 („Etymologica" 18).

NALR – Olt. = *Noul Atlas Lingvistic pe Regiuni. Oltenia*. Vol. I–V, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu, Bucureşti, Editura Academei, 1967–1984.

Nestorescu, *Românii timoceni* = Virgil Nestorescu, *Românii timoceni din Bulgaria. Valea Timokului*, 1996. / *Românii timoceni din Bulgaria. Grai, folclor, etnografie*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996.

Niculiţă-Voronca, *Datini* = Elena Niculiţă-Voronca, *Datinile şi credinţele poporului român, adunate şi aşezate în ordine mitologică*. Ediţie îngrijită şi introducere de Iordan Datcu, Bucureşti, Editura „Saeculum I.O.", 1998.

Pamfile, *Duşmani* = Tudor Pamfile, *Mitologie românească*, I. *Duşmani şi prieteni ai omului*, Bucureşti, Librăriile Socec & Comp., 1916.

Smochină, 1939 = *Din literatura populară a românilor de peste Nistru*, Arh. Folk., V, 57.

Şez. = „Şezătoarea", revistă pentru literatură şi tradiţii populare, Fălticeni, I, 1892 şi urm.

Ştefănucă, *Nistrul* = P. V. Ştefănucă, *Cercetări folclorice pe Valea Nistrului de Jos*, în Arh. Folk., IV, 1937, p. 131–229.

TD – Bas. = Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Graiuri româneşti din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei şi nordul Maramureşului. Texte dialectale şi glosar*, Bucureşti, Institutul de Fonetică şi Dialectologie „Al. Rosetti", 2000.

TD – Bulg. = *Graiuri dacoromâne din nordul Bulgariei. Texte dialectale şi glosar*, de Victorela Neagoe şi Iulia Mărgărit, Bucureşti, Editura Academie Române, 2006.

TDM, I–III = *Texte dialectale. Muntenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu. Vol. I, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1973; vol. II, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, Bucureşti, 1975; vol. III, de Costin Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, Bucureşti, Editura Academiei, 1987.

TD – Ung. = *Graiuri româneşti din Ungaria*. Texte dialectale şi glosar de Maria Marin, Iulia Mărgărit, Bucureşti, Editura Academie Române, 2005.

Tratat = *Tratat de dialectologie românească*. Coord. V. Rusu, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984.

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)

THE UNITY OF ROMANIAN LANGUAGE (NEW ARGUMENTS) (*Abstract*)

The article deals with the issue of Romanian language unity based on several researches performed at Romanian outside Romania. These surveys have provided us new arguments showing that original facts of language obtained from Romanian minority confirm the acknowledged unity of Romanian language.

CUVINTE-CHEIE: *particulă derivativă, derivate cu prefixe duble, inovație, formant.*
KEYWORDS: *derivative particle, double-prefixed derivatives, innovations, formant*.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Calea 13 Septembrie nr. 13, Bucureşti

BDD-V710 © 2014 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:52:23 UTC)